

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

SERBĂTORI DE IARNĂ

Legea creștină n'are serbători mai mari decât Crăciunul și Paștile, ziua nașterii ca om, în întunecul ieslelor umile, ziua renașterii ca Dumnezeu, dezbrăcat de întruparea durerilor mintuitoare pentru alții, în strălucirea senină a luminii veșnice. În tot largul lumii, ce, crezînd în Hristos răscumpărătorul, s'a deprins a crede și în puțină frăție și dreptate, aceste zile care amintesc an de an, de aproape două milenii, coborîrea pe pămînt și întorsul spre Cer al Dumnezeului celui bun, zîmbesc, printre zilele rele și zilele goale, tuturora fără osebire.

E mai mare ziua de Crăciun, cu soarele ei de ger trecînd în neguri de-asupra pămîntului înveșmîntat pentru moarte saŭ Paștile tinere, prin aierul blind al cărora călătoresc raze și mirezme chemînd florî, cîntece și iubire?

Spre amîndouă aceste zile mari duce pentru mulțimile supuse care păstrează formele vechi ca singurul mijloc de legătură între om și ceia ce e mai presus de dînsul, — înfrînarea voită a postului. Îți impui suferința pentru a crește bucuria viitoare, care vine astfel mai mult de la tine însuși. Crăciunul ca și Paștile se văd astfel ca un liman de îmbielșugare, după un lung drum de silinți și jertfă, — ca pămîntul Canaan al Bibliei după rătăcirea obositoare și primejdieoasă prin pustiul Arabiei.

Și la capăt, pentru amîndouă serbătorile, Biserica desfășură strălucita ei pompă antică, de aur, luminî și cîntări din alte timpuri.

Între rostul bisericesc mare al Nașterii și al Învierii Domnului e totuși o mare deosebire. Înaintea Crăciunului nu e nimic decât sunetul vestitor al clopotelor. Din cele trei zile ale pomenirii un mare sfînt, care dă numele saŭ multora, cere pentru dînsul pe cea din urmă, care e mai mult ziua Sfîntului Ștefan decât zi de Crăciun. Serbătorile ce vin îndată, desăvîrșind ciclul de odihnă și petrecere al iernii aspre, n'au toate o legătură intimă cu Crăciunul însuși. E

Bibl. Univ. Cluj

Nr. 1224-1923

Sibiu

1224

Sfântul Vasile, care deschide porțile Anului Noii, portar al tainei viitorului; e Sfântul Ioan, de la care-și iea numele atita Romînice din sate și din orașe; singură Boboteaza, cu gerul în program, înseamnă un pas mai departe în viața pămîntească a lui Isus. E mai mult o aglomerație decît o dezvoltare de sărbători.

Altfel sînt Paștile. O măreață dramă sfîntă e cuprinsă în privazul acestor zile de Mart și Aprilie. Sunînd ca o prevestire de primăvară răsare Dumineca Floriilor, în care s'a u întins stîlpările timpuriei primăveri siriene ca un covor înflorit în drumul triumfător al lui Mesia ce vine să-și iea în stăpînire Ierusalimul, — deschizînd tuturor neamurilor drumul cetății sfînte. Apoi cerul se întunecă asupra pomernirii de durere a ultimei săptămîni din post. Joi se cinstește crucea morții și a iertării de păcate. Vineri, în cele mai frumoase cîntări din musica bisericească, Dumnezeu, mort o clipă de moartea noastră, e dus la mormînt, supt giulgiul său de argînt și aur. Sîmbătă stăpînește groaza mormintului închis, pecetluit, fără nădejde. Până ce, în bisericile negre, din turnul cărora vîiește jalnic un clopot de chemare în noapte, biruința se săvîrșește și lumina mîngîierii și speranței scînteie în mîna tuturor. Departe se zărește norul de foc în care peste puțin Dumnezeu va aduce în Ceruri pe Fiul său străpuns de rănilor nenorocirilor noastre.

Paștile sînt mai mult decît Crăciunul ale lui Dumnezeu. Ale lui Dumnezeu și ale naturii. Fereștile și ușile se deschid pare-că de la sine, căci dușmanul de care ele apărau, s'a dus, pentru a se întoarce numai cu brumele lui Octombrie. Raze desfăcute din albastrul ce se miră fermecător asupra largului lumii care fumează de dorința unei vieți nouă, bat în geamurile clare; cite un cîntec de pasere îndrăzneată îmbie. În toate părțile se deschid cărări pentru picioarele dezmoțite.

Crăciunul e însă sărbătoarea omului, sărbătoarea casei, a familiei, a prietenilor. Natura e morocănoasă și nu primește; cine o cercetează e pedepsit cu pișcarea urechilor și pîlmuirea obrazilor; vîntul de Decembrie stoarce lacrimi. Taina cea mare de distrugere și prefacere nu vrea să aibă marturi. Moșneagul cel rău Crivăț, temnicerul, izbește zăvoarele, cearcă încheieturile fereștilor și străbate prin hornuri ca să vadă de s'a aprins focul după cuviința pentru gospodarii ce nu sînt ușernici, ci, după vechia datină, stau acasă, ei între ei și între cei de aproape ai lor.

Ce se face la biserică: — o liturghie mai solemnă, fără simbole — nu e nimica pe lîngă sărbătoarea din cele patru ziduri ale fiecăruia, marea sărbătoare de iubire a celor din același singe. Aici se face

slujba cea mare, cu pomenirea celor ce s'au dus, cu recunoașterea celor ce mai sînt încă în jurul vîtrei. Lumina nu e în cerurile înalte, ci în jăratecul roșu al sobei, peste care flutură nebunatecele flacări albastre, în strălucirea luminărilor de veghe îndelungată, în zîmbetul multămit al fiecăruia; florile se împleticesc gingaș din ghiață de cristal rar pe ferestrele prin care nu se mai vede astfel întunecul fioros din lumea morții; și, mai îndrăznețe decît paserile îndrăznețe ale lui Martie, glasurile de uimire bucură ale copiilor ciripesc în jurul darurilor, mari sau mici, ale Anului Nou, care, pentru dinșii măcar, e totdeauna Sfîntul Vasile cel bun.

* * *

Dar pentru ca lucrurile acestea să fie ce pot fi, nu trebuie zgomotul vulgar al unui oraș mare, rafinările prosaice ale civilizației, în care se ofilesc, cu obiceiurile rele, și datinile bune. Crăciunul și Anul Nou nu se coboară într-un adevăr în casele închiriate, unde nu se văd bătrînii, rămași în vre un colț de provincie, unde sînt copii puțini, numărați după buget, unde afară chiamă strada măturată, luminată, plină de ispite, unde în sfîrșit urările ce-ți vin, greșesc și ceasul și tonul și cuvintele și ascund rău nevoia, poate îndreptățită, a unui bacșiș.

Eu care scriu aici, știu alte serbători decît ale Bucureștilor. E sus în Moldova, într'un întins oraș de căsuțe și grădini, în bătaia celui mai aspru Crivăț. Iarna nu se joacă acolo: în jurul caselor și pe drumurile mari și mici stăpînește albă zăpada, omătul care piriie supt pași, pe cînd în aerul limpede sună a veselie clopoței sîniilor. Sara se coboară, albă, cu stele cărora înghețul de pe pămînt li smulge, în albastrul lor adinc, neobișnuite scinteieri crude de diamant. Din cînd în cînd numai cele două zgomote singure: scîrțitul pașilor pe pîrtii înguste și zurnăitul copilăresc de vesel al sîniilor. Încolo tăcere. Și tot tăcere e în casă, unde pe masa acoperită de cusături se aprind mai multe luminări decît de obicei.

Iarăși scîrție pași, mai mulți pași ușori. Un ușor vuiet de mișcări stingace se aude supt fereastra înflorită de ger. Și de o dată vestea Crăciunului de mine sună, îngînată cu nesigure glasuri argintii, de micuții oaspeți cari au venit cu cizmulile lor grosolane pe drumuri grele, nu ca să te întrebe dacă «li dai ori nu li dai» — la noi nu se obișnuiește aceasta — ci ca să-ți spuie, în cîntecul «florilor dalbe», că acum două mii de ani s'a născut Isus în Betleem și că până astăzi aceasta e o mare bucurie pentru toți oamenii.

Daruri nu se împart atunci, și pe nici-o masă nu se vede pomul Crăciunului, împrumutat de la alte neamuri. Copiii așteaptă, numărând zi de zi până la minunatul ajun al Sfintului Vasile.

Sfinta Anisia, Sfinta Melania... Iată-l, a sosit. Iarăși luminii multe se aprind pe masa împodobită cu cusături; dar acei la bucuria că-roră se lucrează zimbînd, nu vor trece încă pragul odăii fermecate. Se așteaptă încă un semn, pe care nu-l vor da acum cei mici, ce-și așteaptă în căsuța lor și ei partea de daruri a Anului celui Nou, ci flăcării, cari de zile întregi gătesc *buhaiul*¹⁾, în mugetele căruia se va face schimbarea de an. Zăpada scîrție acuma supt picioare voinice; zgomotul ușor de supt fereastră s'a prefăcut în mornăitură impunătoare. Ce clipă de așteptare fericită! În sfîrșit, răspicat, cuminte, *sincer*, flăcării prind a zice despre «bădica Troian», plugarul, și, cînd se îndeamnă în cîntec să mîne, buhaiul răspunde mugind. Porțile raiului se deschid... E An Nou, și el a venit «cu bucurie», bucuria celor ce primesc și bucuria, mai mare, a celor ce dau.

Ce-o mai fi după această bucurie, — cine poate ști?

N. IORGA.

ATÎT AMAR DE VREME

Atît amar de vreme am suferit și încă
Vom mai purta, iubito, durerea cea adincă
A dragostei eterne, dar fără de noroc,
Păn'moartea 'mpăcătoare ne-o strînge la un loc.

Căci soarta ne'ndurată ce-a hotărît să fie
Acest amor zădarnic, mereu, pe veșnicie,
Nu ți-a fost dat un suflet pustiū, nepăsător,
Ca să rămii de ghiață la glasu-mi rugător.

Aș fi iubit atuncea de marmor'o statue,
O stea din cer la care s'ajungi puțință nu-e;
Și, dureroși, la tine doar ochi-mi ar căta,
Dar n'aș avea ca astăzi, mai mult, durerea ta!

EUGEN CIUCHI

¹⁾ O bute închisă la capăt cu o piele întinsă, în care se prinde păr de cal, — care tras cu minile umede trezește în adîncimea buții glasuri mai profunde și solemne decît al celui mai sonor dintre oratori.

IONICĂ

Umblasem o zi întreagă, în ajunul Sfintului Vasile, ca să găsesc un iepure pentru anul nou; o zi întreagă, pe dealuri spulberate de viscol, prin văi în care vînturile grămădisise troene, pe marginea pîraelor înghețate, prin zăvoae pustii. Colindasem zădarnic, fără cine. Rare ori, cătînd ceasuri pe vreme, mă apropiam de vre-un culcuș, — dar sălbătăciunea mă simția de departe, izbucnea, și se'ntindea ca o săgeată pe omătul albastrui, în salturi repeđi, cu urechile pe spate. — Seara se lăsă repede și mă apucă în pustietatea de zăpadă, flămînd și trudit, — așa de trudit, în cit de abia îmi mișcam picioarele.

Un vînt aspru pornise odată cu amurgul, și mîna vîrtejuri albe pe cîmpii. Viram un picior în omăt, scoteam pe cellalt; — asudasem și viscolul mă șfichiuia ca o aripă de foc. Mergeam la întimplare, desperat; îmi venea să mă las în zăpadă, să mă întind și să dorm. Sufletul îmi era plin de întuneric și viscolul parcă bîntuia și în el. — Crivățul iute îmi aduse, într'un tîrziu, tînguiri sfîșietoare, de pîrtate, ale unui lup; altele răspunseră, mai aproape parcă, cu modulații duioase; — și groaza, groaza mortală, mă mușcă de inimă ca o fiară.

Începeam să mă pierd. Asudăi rece, croii la goană, în necunoscut înainte; nici nu știu de unde aveam atîta putere. Clipe scurte, icoane, totuși îmi rupeau negura minții, ca niște lumini pîlpitoare, — și vedeam masa și petrecerea de-acasă, jocurile vesele, cetele de urători și de irozî, — mă vedeam și pe mine, zdrobit, hărțuit de haita de lupi; — și melodia viscolului umplea cîmpiile și văzduhul, vîrtejurile fișiau uscat ca nisipul, și urletele, tînguioase, lugubre, treceau prin noaptea de spaimă ca niște bocete.

De-odată, mi se păru că mă găsesc în locuri cunoscute. Mă oprii. Prin sita deasă ce mă împresora, zării Siretul încremenit, înghețat. Înaintea mea se deschidea podul negru, scîrțîind jalnic din încheeturi, sub izbiturile viforului. Știam că de cealaltă parte voiu găsi casa podarului. Și o bucurie mare, caldă, îmi umplu pieptul și-mi umezi ochii. La optsprezece ani, schimbările se fac foarte repede: totul se luminase parcă în juru-mi; uitaî și de petrecerea de-acasă și de cei cari mă așteptaî; pentru mine, fericirea cea mare era mîncarea și căldura care mă așteptaî la doi pași. Pentru nimic în lume n'aș fi trecut un pas mai departe de capătul cellalt al podului.

Zăvoiul negru suna, purtat de vînt, ca o apă mare. Prin virtejul alb, prin vuetul vîntului și al crîngurilor, trecui podul. — Doi cîni mari se repeziră din întuneric, la mine, zăpăind. Apărîndu-mă cu pușca, mă apropiam. Căsuța podarului se ridica nehotărîtă după un pîlc de copaci, scuturați de vînt. O luminiță roșie izvorăia printr'un ochi de geam, sfioasă și tainică, în sălbătăcia locului.

Cinii, întăritați, îmi dădeau ocol, hămăind minioși.

Se auzi deschizîndu-se ușa. Un glas, luat repede de vînt, răcni în întuneric :

«Marș de-acolo, javră! Marș!... că vă ia mama dracului!...»

Cinii tăcură și se traseră în umbră. Mă apropiam.

«Bună-seara!»

— Mulțumim dumilor-voastră. — Cine-î?

— Eu, moș-Costache... feciorul vechilului din Liteni.

— Dumneata ești? Intră!»

Moșneagul îmi făcu loc, săltîndu-și între umeri cojocul. Apoi, după ce închise ușa tindeii, trase zăvorul și-mi deschise ușa cealaltă, a odăii.

Intrăi la lumină. Baba sta lingă ușă. Se plecă și se uită de aproape la mine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Bine v'am găsit!

— Bine-ai venit sănătoșel.

— Nu-l cunoști, babă? Feciorul lui cuconu Petrache.

— Că bine zici, moșnege! Ți-o, că tare te-ai mai mai schimbat, bată-te norocul!»

Apoi îmi făcură loc. Moșneagul zise:

«Iaca, treci la foc de te încălzește. Ți-o fi fiind frig. Știu că ți-e și foame: ei, gustă ceva cu noi.»

Pe vatră, sfîriia, într'un hîrb de ceaur, friptura de purcel. Mămăliguța forfotia alături.

«Ai fost la vînat?» întrebă moșneagul. Eu. făcui semn cu capul. «Cam tare vremea, urmă el, și unde mai pui că a început a viscoli și umblă dihăniile, potăi. Putea să ți se întîmple ceva.»

Baba clătina din cap, cu mina la gură:

«Cum nu, dragul mătușei, cum nu, putea să ți se întîmple ceva...»

Apoi bătrînul se puse să mestece mămăliguța. Eă, izbit de căldura bordeiului și de mirosul fripturei, amețisem. Mă desbrăcăi, cu gura încleștată, de blăniță; îmi trasei cismele, și mă întinsei lingă soba fierbinte. Un fior puternic începu să mă scuture; îmi clănțăneau dinții; parcă tot frigul pe care-l strînsesem în viscol îmi ieșea prin piele.

Bătrînul scoase de după horn un șip verzuî în care era închisă o cruce înflorită de lemn.

«Iaca, zise el, să cinstim cîte un păhărel de rachiü; — ce zică, babă? A dat Dumnezeu de nu petrecem Sfîntul-Vasile singurî. În alți ani nimenî nu dă pe la noi, nici urătorî, nici irozî, — trăim și noi singurî și facem ce putem...

— Singurî, suspină baba, răsturnînd mămăliguța pe masa scundă, cu trei picioare. Dacă așa a vrut Dumnezeu...»

Focul pilpăia în vatră și gazornița ardea pe prichiciul hornului, împrăștiind în bordeiul strîmt și peste cioveele grămădite în colțuri, lumina-î roșcată. O moleșală mă cuprinsese; îmi venia să mă întind și să dorm.

Moșneagul turnă un păhărel de rachiü și mi-l întinse.

«Ia o leacă de rachiü, că o să'ți facă bine».

Băuî. Căldura îmi umplu capul și trupul. Apoi aburî mămăliguței și ai fripturei îmi gîdilară nările. Începui să mănînc cu poftă. Într'un tîrziu vorbiî și eu:

«După ce-oîu mîncă și m'oîu mai dezmoți, o pornesc acasă!..»

— Da, zise moșneagul, dar întăi să te odihnești...

— Întăi să mă odihnesc...» murmură eu. Da eram foarte sigur că nu mă voi mișca un pas din bordei, așa mă simțiam de bine lîngă sobă. Și, ca să mă mîngîi, mă gîndeam cu un dispreț nemărginit la cheful de-acasă și la danțurile întinse în melodiile scripcei lui Neculuță lăutarul și ale cobzei lui Hasanache. Să mînînc și să dorm, — la alt-ceva nu mă rîvneam pe lumea asta!

Și-aceasta mî-a fost petrecerea de Sfîntul Vasile, foarte scurtă petrecere, pentru că amețeala mă cuprinsese și pleapele mi se îngreuiău. Auzeam ca 'ntr'o depărtare adîncă bocetele viscolului de-afară și vedeam ca printr'un abur luminos pe moșnegî.

Moș Vasile întinse un pahar babeî:

«Ia, babă, de bine...». Apoi se întoarse spre mine: «Știi dumneata de cîți ani stăm noi aici? De cincizeci de ani... Am avut un fecior și ne-a lăsat, l-a înghițit pămîntul. Acuma stăm singurî și n'avem pe nimenî... — A adormit, murmură el; ia de bine, Casandră... Iaca a venit și Sfîntul-Vasile. Ce zarvă e în sat! Sună tălăngile, mugesc buhaele, bat dobele, cîntă fluerele, pocnesc harapnicele... La noi gem vînturile în zăvoi... și asta e tot cîntare, tot de la Dumnezeu lăsată... Hai să mai închinăm cîte un pahar pentru cel care s'a dus să nu mă vie...»

Eram amețit și totuși vedeam barba albă a moșneagului și ochii

blajini, mici ca două mărgele, ai mătușei Casandra, — departe, în aburul luminos. Glasurile se auzeau încet, în șoaptă.

«Cum îl chiamă? șopti baba. Uite, moșnege seamănă cu Ionică al nostru.

— Nu știu, răspuse moșneagul. Parcă eu pot să-mi aduc aminte de toate-celea?

— Poate-l chiamă Ionică, zise baba, pe gânduri. Tot așa era și al nostru, voinic și nalt, dar par'că era măi frumos!»

Moșneagul dădu din cap și nu răspuse; baba oftă.

Amîndoi se gîndeau la un trecut prăpădit în neguri, incremeniți, vișători, în rumeneala focului. Din ce în ce se depărtau, nu-î mai vedeam. Numai frînturi de glasuri moi, picurau ca din necunoscut, încete, rare.

«Știi, în iarna ceia, cînd a jucat întăi la hora din sat... cit de mîndru era.... Și, de Sfîntul Vasile, s'a dus cu flăcăii la urat...

«Ții minte?... Sta întins pe mal... — Și Ileana lui Girbea a venit și, cum l-a zărit, s'a lăsat pe pieptul lui și a început să plîngă... să plîngă... să plîngă»....

Prin somn, parc'am simțit o sărutare și o arsură de lacrimă.

«Dragul mamei... dragul mamei... — Tacî, babă, Dumnezeu a vrut așa... — I-auzi fișîind, la fereastră... poate trece duhul lui»...

Un întuneric orb se întinde.

Țirziu, m'am deșteptat, insetat, cu capul greu. Moșnegii dormeau alături, pe patul larg; o lumină slabă cădea de pe geam pe obrajii lor galbeni. Dormeau așa de liniștiți și de nemișcați, par'că erau morți. Incepuî să mă gîndesc la petrecerea de-acasă și, nu știu cum, nu-mi părea rău că am petrecut Sfîntul-Vasile în bordeiul strîmt. Apoi, uitîndu-mă la fețele palide, mă gîndeam la vieața singuratică a bătrînilor și la feciorul de mult îngropat în pămîntul rece, pe cînd viforul, afară, trecea prin zăvoae, cu vuete de valuri.

MIHAI SADOVEANU.

CUGETARE

*Să fii pe placul tuturor
E-o fericire 'n țară,
Să fii pe placul cîtorva
E o virtute rară,
Dar nimănui să-î fii pe plac
E o durere-amară.*

*Și dacă din-aceste trei
Extremele mă-ai cere,
Decît să plac și la mișei,
Prefer ori-ce durere.*

CUNCTATOR.

LA GURA PEȘTERII

La gura peșterii adinci
Stam lingă foc, în fapt de sară,
Și flacările aruncînd pe stînci
Roșateca lor pară,
Închipuiaă o horă de fantasme,
Iar apele șerpuitoare
Cu scoboriri și creșteri
De sute de isvoare
Își îngînaă eternele lor basme
In fundul neștiut al negrei peșteri...

Trosneaă din foc scînteii din cînd în cînd,
Și sus, pe cer, s'aprinse ntiia stea
Ci eă stăteam la foc, visînd,
Și ascultam la pustnicul bătrîn
Ce 'mă povestea
Minuni adinci din cuibul lui de brazii...

... De mult, de mult, trăia un neam păgin
De oameni, mai puternici și mai mari
Ca oamenii de azi,
P'aceste plaiuri binecuvîntate...
Ei nu știaă de sapă și de plug,
C'aveaă de toate cele din belșug,
Așa precum le-a fost lăsat Prea-Sfintul...

Și aă venit din locuri depărtate
Puhoiă de seminții

Și aŭ umplut pămîntul
Cu sgomotul neostoitei lupte
Și strigăte pustii...
Un veac întreg luptară în zadar
În frămîntări neîntrerupte
Cu-acești vrăjmași,
Dar, biruiți, n'aŭ mai putut să ție
Și aŭ fugit și s'aŭ ascuns
Departe 'n fundul fără de hotar
Al peșterii, de nimeni nepătruns...

Și-acolo aŭ și-acum împărăție
Bătrîniî uriași,
Și-adesse 'n noptile senine,
Cînd liniștea domnește'n bolți, pustie,
Păn' la urechea noastră vine
Un sunet surd de pași...

Astfel îmi povesti sihastrul, —
Apoi tăcu...
O liniște de vrajă se făcu,
Și fumul se 'nălța albastru,
Iar flăcările, aruncînd pe stînci
Potopul lor de pară,
Închipuiaŭ o horă de fantasme
Și apele fierbînd clocotitoare,
Cu scoboriri și creșteri
De sute de izvoare,
Își îngînaŭ eternele lor basme
În noaptea fără fund a negrei peșteri...

St. O. IOSIF.

UN TOAST

— INSTANTANEE —

La «masa mare» de Duminică seara. Casa-i plină de nuntași — o nuntă țărănească în fundul Moldovei. Printre oaspeți, unul își dă aere de om învățat. E feciorul lui Ion Săltar. Părul lui e lins cu pomade mirositoare, pomade ieftine care trădează pe omul de rind, prin mirosul lor prea ațîțător. Mustățile flăcăului nostru sunt răsucite 'n *bandoleră*. Dumnealui s'a liberat astă-toamnă din miliție unde obținuse gradul de sergent. A văzut multă lume, a avut a face cu fel de fel de oameni, a văzut chiar pe M. S. Regele... la o manevră.

Ce fudul stă la masă feciorul lui Săltar! Și ce caraghios e în serioșitatea lui ursuză de înfumurat. Și-a pus capu 'n palme, ca și cum s'ar gândi la vre-o problemă mare de la deslegarea căreia ar atîrna fericirea omenirii... Dar iată-l, ridicîndu-și radios fruntea 'n sus, sculîndu-se 'n picioare, ținînd în mîna dreaptă paharul plin :

«Onorată adunare,

Ridic acest pahar în sănătatea întregii adunări ce în această zi celebrică am venit și eu ca să mi îndeplinesc o datorie religioasă și o faptă umanitrală. Fericite sunt momentele atunci cînd cine-va își serbează nunta, dar mai fericiți sunt părinții că scăpînd de grițile purtate copiilor revăd și ei mult așteptata zi de a'și admira copiii ca pe niște vlăstări roditori în lume și în societate.

Nici o rază celebrică a cununiei care prin ea doi tineri combinîndu-se într'un singur trup încep a traversa o nouă cale în viață.

Toate aceste elemente tainice a misterului divin se îndatoreș altui element, care fără de acesta nu se poate conjuga o unire într doi tineri și nu poate fi înțelegere în desirul vieții lor grandioase.

De aceea e prudent să ne gîndim cînd facem acest pas principal produs prin rangul de familie, căci numai dragostea instrume la viața unor tineri.

Urez dar sincere felicitări pentru această onomastică zi și mulțumesc pentru invitarea ce mi-ați făcut onoarea de a asista la această celebrică masă».

Țăranii rămăseseră cu gurile căscate, ascultîndu'i, iar doua lelițe își băteau capul să afle ce-a spus feciorul lui Săltar.

— Doamne, fa surato, da par'că le spunea din carte.

Iar oratorul cu toastul «celebric» a dat pe gît paharul cu vin, scaldînd toată casa într'o privire de om superior.

C. SANDU.

CRONICĂ

LITERATURĂ DE CRACIUN

În sfârșit literatură din abundență! De sfințele sărbătorii publicul n'a putut să se plîngă de literații noștri. În vitrine s'au expus cărți potrivite pentru aceste interminabile zile de agape și de plictiseală, iar chioșcurile sînt învălitate în afișuri multicolore, vestitoare de nume și titluri literare: reflexiuni filosofice (odată pe an i se permite orî cărui scriitor să fie filosof!), poezii și schițe de Crăciun, repriviri și încercări literare, cum se găsește în casuri analoage și la alte popoare culte. O probă mai mult, că cel puțin în zile mari ne apropiăm de civilizația apuseană.

Din jurul revistei noastre au eșit tocmai acum două cărți: *Drumuri și orașe din România* de N. Iorga și *Geniu pustiu*, romanul necunoscut al lui Eminescu, dat la iveală de Ioan Scurtu. Nu aici e locul a face analiza acestor două publicații. Relevez numai coincidența apariției lor, fiind convins că ambele sînt atît de înrudite ca tendință și ca izvor de inspirație, încît fatal vor avea aceeași soartă, același număr mic de admiratori și aceeași tabără mare de revoltați. Nu e greu să faci prognosticul unor cărți menite a rîscoli în conștiința unei generații și nu e mirare dacă, abia apărute, unele reviste și ziare de răspîntii foesc de insulte, aduse de cei ce se vinzolesc sub biciul aplicat de-o mină aspră.

Despre «Geniu pustiu» nu s'a scris încă nimic, dar nici nu cred că i se va face primirea meritată. Cu operele postume ale lui Eminescu s'a întîmplat un fenomen foarte ciudat. În loc de-a saluta unanim salvarea din ghiarele peirei a unui tesaur poetic imens, în loc de-a reproduce și comenta noile probe de genialitate a singurului nostru poet de valoare necontestată, presa a preferit, să certe pe descoperitorii acestor scrieri. Mulți din amicii literari ai răposatului au simulat un fel indiferență, nu tocmai lipsită de invidie, iar eminescianii de ieri, iubitori de excursii teoretice, dar dușmani ai cercetărilor migăloase, au amuțit ca la o poruncă secretă. Vom asista probabil la repetirea acelorași simptome de cinstite moravuri literare, necunoscute în alte țări, unde o scriere postumă cit de neînsemnată a unui scriitor mare e primită cu interes și cu pietate.

Dintre celelalte cărți mi-a atras atenția volumul d-lui Ranetti. Humoristul nostru și-a adunat în sfârșit o parte din numărul cel mare de versuri, apărute în diferite ziare și reviste și le-a pus la dispoziția publicului și a criticei. Talent poetic, iscusit caricaturist, neîntrecut alcătuitor de rime, d. Ranetti înseamnă ceva în ramura aceasta atît de săracă a literaturii noastre. Iubitorii de jocuri de cuvinte și de apro-po-uri paradoxale găsesc totdeauna distracție în versurile d-sale. Mai puțin satisfăcuți rămîn numai aceia din amicii autorului, cari consideră zeflemeaua personală ca un gen literar ce-și pierde repede actualitatea și valoarea. Mulți dintre cei nemulțumiți vor aștepta desigur ca d. Ranetti să se devoteze unor lucrări mai mari, unei încordări mai intense a spiritului, comediei de pildă. Și poate au dreptate.

Soarta a voit ca odată cu d. Ranetti să apară în piață și antipodul lui Anton Pann, d. Th. D. Speranță. Acum vre-o două săptămîni a scos al treilea volum de versificări: *Anecdote de post* (literatura d-lui Speranță n'a fost nici odată de dulce) și în preajma Crăciunului o carte pentru copii «Călătoriile lui Enache Cocoloș». Cetitorii au acum prilejul să-l com-

pare cu un scriitor într'adevăr spiritual, care pe de-asupra mai are și puțin simț de artă, — calități necunoscute fecundului anecdotist.

Reviste nouă continuă a se publica cu grămada, cel puțin una pe săptămână. De sărbători ne-a mai sosit una din Cernăuți: *Junimea literară*. Redactorul ei este d. Iancu I. Nistor, un nume necunoscut, ceia ce însă nu împedică de loc ca programul revistei să fie bun și să inspire încredere prin serioșitatea și bunul simț cu care e întocmit numărul întâiu. Tinerii de la noua revistă bucovineană par a urmări cu multă atenție mișcarea literară mai nouă și o judecă relativ limpede. Ei spun ceva pozitiv într'o limbă destul de convenabilă. Evident, un bun dar de Crăciun pentru cei din Bucovina și pentru noi toți cari știm ce misiune culturală frumoasă poate să aibă o revistă literară între frații noștri, expuși atitor influențe străine. Numai de-ar căuta să se orienteze și mai bine!

Printre ziarele cu numere literare ocazionale se numără și «Propaganda» din Capitală. Aici și-a făcut apariția un nume de-o sonoritate prea puțin plăcută pentru auzul cetitorilor noștri. Purtătorul acestui nume urât are o mentalitate tot atât de caraghioasă și cine vrea să i-o urmărească, să-i citească reflexiile de Crăciun asupra «Sămănătorului» și cele ce vor urma de aci înainte din incidentul acestor șire. Fie-care secretează ce poate. Nu noi sintem chemați a îndrepta organismul debilitat al cui-va, dacă în genere slăbiciunea prematură a... Scaionilor și senilitatea cochetă a Păunilor mai pot fi îndreptate.

Un dar de Crăciun special mi-a adus *Litterattorull*, apărut din nou, cu acelaș «control de styl» cu aceeași «lybertate de idei». Credincioși devisei, redactorii declară înaintea conștiinții lor și în fața publicului și a Mîntuitorului nostru Iisus Christos, că... d. Maioreșcu e un anticrist, Gherea un iconoclast, Iorga un buchier mediocre de ceasloave, Coșbuc un Rutean. Alătura de iconoclaști ar fi existînd apoi o întreagă «prăsilă de barbări, rămași aici ca un flagel, printr'un nenorocit atavism întorși la strămoșii lor Bulgari, Cumani, Tataři, Semiți și țigani», — numai Greci nu, fiindcă autorul articolului din care citez e d. Mircea Demetriad. Subsemnatului i se arată o deosebită dragoste în mai multe pagini, iar d. «poet» Al. Macedonschi, celebru în «epigramme», îmi consacră următoarele șire:

Un trocar, anume Këndy, Sas pe-aceia pripășit
Se dă 'n vorbă de-o poemă, dojenindu-i autorul
Că în staulul în care s'a născut mîntuitorul
Pus-a orice dobitoace... Se înșală negresit.
— Am cetit ce scrie Këndy și citesc Sămănătorul.

Sînt poate prea crud cu gingașul bard, reproducîndu-i acest monument al noiei sale faze de strălucire. Dacă până acum mi-a plăcut să ignorez știrea că d-sa este singurul geniu în literatura romînă, iată mi se dă o lecție dureroasă. De-aci înainte voi fi de acord cu biografi, cari îi cîntă hymnuri și voi crede... *Credo quia absurdum!*

Să lămurim însă un lucru. Adicăte... ce sînt eū acum? Trocar, romîn, sau Sas? Deslegați, vă rog, problema asta: sau una sau alta! Haz are că încep a vorbi de naționalitate și de rasă oamenii a căror revistă de la început până astăzi a fost un fel de cloacă a neamurilor.

IL. CHENDI.

PENTRU D. I. GĂVĂNESCUL

În al doilea număr din *Cultura Română* d. I. Găvănescul răspunde la părerile de rău ce exprimasem în această revistă cu prilejul intrării acestui simpatic profesor și prieten de ieri în tabăra — d-sa zice *cortul*, și, din partea mea, admit — d-lui Gr. G. Tocilescu.

D. Găvănescul e dintre oamenii cari desarmează. D-sa mă lămurește că a atacat, *ca slavist*, pe d. I. Bogdan în adevăr pentru că acesta a făcut un raport defavorabil asupra unei cărți didactice a d-sale; dar că mînia ce simte — și manifestă din bielsug și cu acest prilej — vine numai din durerea sa legitimă că i s'a răspins din învățămînt, odată cu cartea, și anumite «ideale». Replică nu mai încape.

D-sa mărturisește aplecarea ce-și simte pentru oameni cari reprezintă o perioadă nenorocită din istoria științii și a moralității publice românești, dar adaugă că n'a știut până acum de o «tabără» a acestora. Vedeți asta e, d. Găvănescul n'a știut. Cunoștea numai și aprecia *ca slavist* pe d. Tocilescu, dar să știe că zisul domn are la dispoziție reviste, gazete, societăți, prietenii, ciraci, asociații, cari duc un război de moarte pentru apărarea falsului templu unde se ciștigă bine cu știință proastă, de asta n'a știut. Ce inocență! Replică nu mai încape.

În sfîrșit d-sa exprimă speranța că răspunsul d-sale nu va aduce nici un rău operei ce tipărește acum: *Istoria pedagogiei*. O speranță care se va îndeplini. Pe lîngă atitudinea de un moment, pe lîngă greșelile unei cărți, mai sînt și alte lucruri de care trebuie să se ție samă în tratarea unui scriitor. Și dovadă că țin samă de aceste lucruri e că opresc aici o polemică neplăcută, din care totuși, vorbind practic, adevărat potrivit cu ultima fasă, «ideală» și pur «pedagogică», a d-lui Găvănescul, n'aș avea, de sigur, nimic de pierdut.

N. IORGA.

P. S. Notez în treacăt și rolul de cavalier al Moldovei pe care și-l iea d. Găvănescul, tață de noi (acest *noț*, care supără pe d. Găvănescul, înseamnă oamenii cu totul cinstiți cari înțeleg să facă literatură sinceră și știință europeană și urmăresc deci fără cruțare toate asociațiile sau personalitățile cu alte «ideale»). Eū, care sînt Moldovean de la Botoșani și nu de la Buzău, nu pot înțelege un patriotism local, în care legăturile de sînge și amintirile sînt înlocuite printr-o situație bugetară în Moldova.

VERSURI UITATE

Cîntecul nebunului

Sus pe munte, tună, plouă
 Și s'ascunde soarele!
 Fugi mai iute, lună nouă,
 Să nu-ți uzi picioarele;
 Să nu-ți pierzi odoarele:
 Căci o zîră e deșteaptă
 Și pe mine mă așteaptă.

Fugi mai iute ca o rază
 P'aripele norilor,
 Să n'apuce să te vadă
 Împăratul zorilor,
 Steaua călătorilor,
 Care vine să pălească
 Fruntea ta copilărească.

Du-mă, du-mă, stea plăcută
 Să 'mi arăți grădinele,
 Unde noaptea se sărută
 Smeii cu murginele,
 Zinii și cu zinele,
 Căci e una dintre ele
 Zina cugetelor mele.

Pieî mai iute, soră lună,
 Ca sabatul dracilor,
 Și cu bufnele împreună,
 Pieî ca umbra Dacilor
 Pe urma olacilor,
 Să nu vezi plăpînda'mi zîră
 Cînd se scaldă la fîntînă.

Du-te 'n stof de codru unde
 Ucigașul cucului
 Astăzi nu se mai ascunde
 În scorbura nucului
 De frica haiducului,
 Căci azi nu mai sint moșneni,
 Să visezi Călugăreni.

Doinele, fete 'nțelepte
 Dorm la umbra florilor,
 Așteptînd să le deștepte
 Buciumul păstorilor
 Cu cîntarea zorilor,
 Numai tu, drumașă lume,
 Umbli noaptea, ca nebună...

(Din «Zinele Carpaților» 1860).

Fragment

... Și marea geme, plînge prin valuri spumegoase
 Ce curg pe țărături triste din stîncele-î pietroase;
 Și valurile sale se'nalță, cad, se sparg,
 Ca pulbere de spumă pe luciul ei cel larg.
 E marea supărată, și paserile mării
 Se răspîndesc fricoase prin văile întristării;
 Și altele iar sboară c'un țipăt plîngător
 Prin regiuni de ceață, p'un orizont de nor,
 Chem vînturile iernei, spăimoasele-aquiloane
 Și trompele marine, furtune, uragane;
 Vulcanilor anunță, de lave dătători,
 De focuri să 'și încarce craterii tunători;
 Să le trimită mării, căci este supărată
 Și plînge zi și noapte cum n'a mai plîns vreodată...

(Din «Danubienele» 1859.)

GEORGE BARONZI.

NOTIȚE

Sfârșitul unei iubiri. — Gabriele d'Annunzio și Eleonora Duse — scrie ziarul «Stampa» din Turin — nu mai sînt prietenî. Celebra vilă de la Settignano, unde acest *uomo superiore* al Italiei și cu *diva* răsfațată de Europa întregă și-au plămuit idealurile, e pustie. De vină este toamna, care cu bruma ei s'a așezat pe părul și pe fața artistei, schimbînd-o în Musă vestejită și stingînd farmecul și focul sacru al tinereții ce-l inspira pe poet. Ei nu se mai înțelegeau de cînd cu romanul «Il fuoco», în care se arăta declinul frumuseții și talentului unei artiste, dar ruptura definitivă le-a venit din noua tragedie a lui d'Annunzio «La figlia di Iorio». Autorul a creat aici un rol superb de eroină, o tînără fată căzută și totuși amanta credincioasă a unui cioban. Pentru interpretarea rolului, d'Annunzio n'a mai apelat la Duse, ci l-a încredințat domnișoarei Irma Grammatica, un nou talent, o nouă frumuseță în teatrul italian. Irma e noua favorită a poetului, și el vrea s'o lanseze, cedîndu-i rolurile principale nu numai în piesele sale, ci și în viața sufletească. O altă vilă, și cine știe ce colț romantic al Italiei îi așteaptă. Alte senzații vor da poate literaturii italiene o direcție nouă. Iar Duse va cutiera pribeagă oraș de oraș, plîngînd, ca Gioconda, cu vocea ei dulce și argintie: *Io non sono formosa!* *Florica.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RĂSPUNSURI

Cititor regulat, Roman. — Vă mulțumim din toată inima pentru urările ce ni le faceți de anul nou.

Victor, Loco. — Mulțumim pentru «entusiastele felicitări». Cit despre indiferența, de care vorbiți d-v. — o regretăm și noi și suferim pe urma ei, dar ce putem face? Datoria noastră e să mergem înainte, ori cite piedici ni s'ar pune în drum, căci ce-ar însemna alminteri viața fără puțină muncă și abnegație?

Dorin, Craiova. — «Spre alte zări» e drăguță, dar vei admite și d-ta că dintr'o singură bucată nu ne putem face o părere definitivă. Deci mai trimeteți.

Z. B. Berlin. — La mulți ani!

G. V. Loco. — Ziua bună se cunoaște de dimineață: versurile d-tale sînt cele mai reușite încercări din cîte ne-a adus poșta în timpul din urmă. Muncește înainte, muncește fără preget — și ai răbdare!

Cu acest număr revista noastră intră în anul al III-lea.

Persoanele care nu doresc a fi abonate la această revistă, a cărei tipărire și transport costă bani pe cari n'avem de unde-i sacrifica pentru iubitorii de literatură gratuită, — sînt rugate a trimite îndărăt acest număr.